

ישׁוּב: כא לנכרי תשיב ולאחיק לא
 תשיב למען יברכך יהוה אלהיך
 בכל משלח ידך עליהארץ אשר
 ← אתה באשמה לרשתה: סאב כפיתתך
 נדר ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו
 כידרש ידרשנו יהוה אלהיך מעמך
 והיה בך חטא: כג וכי תחדל לנדר

כל מדעם דמתרבי: כא קבר
 עממין, תרבי ולאחיק לא תרבי
 כדיר דיקרבנה: אלהיך בכל
 אושמות ידך על ארעא די את
 ערס קתמן קמירתה: כב ארי תדר
 נדר קרב: אלהיך לא תאחר
 קשלותה ארי מתבע ותבענה: א
 אלהיך מנה ויהי בך חובא: כג וארי
 תתבע קמנדר לא יהי בך

לקט בהיר

רשי

המלוה נושך ממך, שאם הוא אזהרה לנושך עצמו היל"ל לא
 קשיך (רא"ם): לו לאו דוקא אח"כ שהרי פרשת צהר
 קודם לזה הוא, אלא כלומר חוק מזה, ויש שאינם גורסים
 אותו, ושם צ"ב צהר יש משה לאוין למלוה ורצונו חד מנייהו
 נקיט: לו ר"ל אינו מזהה ליקח וליתן נשך לגוי, אלא
 לומר דוקא לנכרי: לח) פי"ב לאוין הכתובים כאן בנשך
 לא תשיך לאחיק, ותוור לומר ולאחיק לא תשיך, אבל עובר גם על לפני עור: טל) פי"א חטא עליו משעת נדרו ג' רגלים
 עובר בלאו זה, ולמדוהו מסוף פי"א ראה שאמר שלש פעמים וגו' בחג המצות וגו', הלא מנייהו קא קליק ולמה למהדר
 ולמתכנינהו אלא ודאי הכי קאמר כשיראו כל זכורך לפני בשלש פעמים אלו חג המצות וגו' אז לא יראה ריקס אלא משלם

למלוה ל"ו (ויק"כ"ב ל"ו) חטא כספק לא חסון לו בנשך
 (ספרי - ב"מ ע"ה): (כא) לנכרי תשיב. ולא לאחיק ל"ו
 לאו הכא מכלל עשה עשה, לעבור עליו בשני לאוין ל"ו
 ועשה (ספרי - ב"מ ע"ה): (כב) לא תאחר לשלמו. *
 שלשה רגלים ל"ו, ולמדוהו רצונו מן המקרא (הזה)
 שנינו נטחאות: אין איחור לנדר פחות מני רגלים.

אור החיים

עצירה ציום מציאין לדי קרי לילה, ונתכוון הכתוב
 בסמיכות זה לומר שעל כיוצא בזה יאו במאמר
 ונשמרת מכל וגו' א:
כא. לנכרי תשיב ולאחיק לא תשיב. קשה למה
 כפל לומר ולאחיק לא תשיב לאחיק לא תשיב
 שזוה בסמוך לא תשיב לאחיק וגו', ורצונו ז"ל
 אמרו (ב"מ ע"ה): לעבור עליו צ"ב לאוין, ואולי
 שנתכוון לומר שהגם שהנשיכה היא לגוי אם הדבר
 על ידי ישראלים) אכור כל עוד שישראל אינו מכיר
 הגוי צעד הלאחיק או אם אין צידו משכון הגוי, וכך
 הוא הדין (יו"ד קס"ח), עוד ירמוז למה שחלקו

האחרונים (יו"ד ס"ו קנ"ט) שאפילו לגוי אכור
 להתמיד בזה משום שמה יצא ליתנו גם לישראל,
 והוא אומרו לנכרי תשיב ותנאי הוא הדבר שלא
 תעשה בצופן שיצא מזה קלקול שתשיב לאחיק:
כב. והיה בך חטא וגו' (פי"א) פירוש על דרך
 אומרם ז"ל (שבת ל"ב): בעון נדרים
 מחים אשתו וצונו של אדם ע"כ, והוא אומרו והיה
 בך חטא לשון חסרון שעל ידי איחור הנדר יחסר
 ממנו אשתו שהיא כגופו או זרעו שהוא גם כן חלק
 ממנו, ואומרו וכי תחדל לנדר לא יחיה בך
 חטא (פי"א), והבאר גם כן על דרך אומרם ז"ל (גיטין

אור בהיר

ק"ו) ויהיה פירוש דבר הרהורי יום המציאים לרע, וידוע שדבר זה רחמנא לנן מקרי רע. ק"א) פירוש נכרי ששלה את ראוון
 להלוות עבורו משמעון בריית הגם שהריבית שלקח שמעון מקורו מהנכרי אכור לקחת אותו מראובן רק אם שמעון מכיר וידוע הנכרי
 והלאחיק, ופי' ולאחיק ע"י אחיק גם לנכרי לא תשיב. ק"ב) פשיטא שחטא הלא עבר על לאו דלא תאחר. ועיין בגמ' ר"ה ו'
 ובתוספתא שם ד"ה אח"כ שבאופן זה שרק איחור הנדר, ומשלמו לאחר זמן, לא יהיה חטא באשמו, אבל עכ"פ מוכרחים אנו לומר
 שהמדרשים חלוקים, עיין ויק"ר ל"ז מי שנדר "ומשה" נדרו קוצר וכו', ובתנחומא וישלם כיון שלא הרגיש וכו' וממנו רחל, וכן בזה"ק
 וישלם קע"ד. ק"ג) פשיטא וכי שלקח דעתך שחייב לנדר נדרים.

חובא: כד אפי
 ותעבר במו
 אלהיך נדבה

(ר"ה ד'): (כד) ב
 ליתן עשה

שנינו נטחאות: אחר
 כי הלא תשמור לא
 מה דאיתא בר"ה
 חדלעיל, אבל תיב
 ונאת שמה והנאת

ז' אס רואה ו
 דקה, ועוד ו
 חסרין), והנה
 להולאו וזה ו
 נדר לה' שצו
 לזה צא דבר
 הנדר, והיואל
 המתחייב, ואמ
 שיביה החסרון
 וכי תחדל לנדר
 הלקח זה יסו
 יהיה חטא,
כד. ואומר

מפיק עד שח
 תדור ותקיים
 ועשית כאשר ו

קיד) פירוש הרז
 יכריחו, ויעשה ז'
 וגו'. ק"ז) פי
 פירוש אל חמטוב
 משמור הוא רק פש
 לערה. ק"ב) ו

ז'נ' צדק ומזר כספית
 (בזמן ההגה וזמן גאון צדקה)

חובא: כד אפקות ספנתה תטר
ותעבר כמא די נדרתא קדם יי
אלהיה נדרתא די מלקתא

לֹא־יִהְיֶה בְךָ חֵטָא: כִּי מוֹצֵא שְׁפִתֶיךָ
תִּשְׁמֹר וְעֲשִׂיתָ בְּאֲשֶׁר נִדְרַתָּ לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: ל

רש"י

לקט בהיר

(ר"ה ד:): (כד) מוצא שפתיך תשמור (ועשית).
ליתן עשה (כ) על* לא תעשה (ספרי - ר"ה ו:):
שנינו נוסחאות אחר.
יד העמיקים, וכוון הוא, כי אין העשה יולא מתיבת השמור
כי הלא השמור לא תעשה היא, אלא מתיבת ועשית (הגם שלא כן אימא בספרי, שם הוא דרך דרש) (ג"א), ולפי"ו נכון הוא
מה דאימא בר"ה אמר רבא כיון שעבר עליו רגל אחד ה"ו עובר בעשה, כי תיבת ועשית הוא דבר בפני עצמו ואינו שייך
אלעיל, אבל תיבת השמור שייך על לא תאחר, וא"כ יש לנו ב' לאוין ובאמת יש לנו ג"כ ב' עשה דתיבת כפ' ראה (י"ב ה')
ובאת שמה והבאתם שמה וגו', ובגמ' פריך כן ומירלו חד דאמר ולא אפריש וחד דאפריש ולא הביא, ועדין שם לריכותא,

אור החיים

מציא קרבנו לעזרה ואמר וכו' (פסחים ס"ו:), או
שיעור הכחוש הוא על זה הדרך מולא שפתיך
תשמור מלדבר"י, ותעשה כאילו נדרת לה'
אלהיך"י) הגם שאינה אלא נדבה, והוא אומרו
כאשר נדרת נדבה אשר נדבה רוחך, כי משמעות
נדבה היא בלב כאומרו (שמות כ"ב ב') אשר ידבנו
לבו, נדבה רוחו (שם ל"ה כ"א) י, ואומרו אשר
דברת בפיק"י) יתבאר על דרך אומרים צוהר (ח"ג
ר"ד). בפסוק (קהלת י' כ') כי עוף השמים יוליך
את הקול כי כשאדם חושב בדעתו מחשבה שפחותיו
דובצות מעלמן בלא ידיעתו, והוא אומרו אשר
דברת בפיק כי הגם שלא עשה אלא מחשבה פיק
דיבר מה שחשב, ולזה דקדק לומר בפיק שאם לא כן
למה הולך לומר בפיק וכי אין לנו יודעים כי
הדיבור הוא צפה, ולדברינו יבא על נכון"י),
ורבותיו ז"ל (ר"ה ו') דרשו הכחוש באופן אחר,
וע' פנים לחורה:

אור בהיר

פירוש הרואה למלוח נכסיו, כלומר רוצה שיחקיים כמו צמר מלוח יעשה אותו חסר על ידי דקה. קטז) שהגדר שעה
יכריחנו, ויעשה זאת כדי שיחטער. קטז) למה כפל דבר זה ג' פעמים, לא תאחר וגו', מולא שפתיך וגו', ועשית כאשר
וגו'. קיז) פירוש כדי שיהיה ועשית שהוא קיום הגדר חייב כאשר דברת. קיח) מלשון שמר לך כלומר אל תדבר. קיט)
פירוש אל תחשוב שאיך תייב נדרת שהרי לא הולאת הגדר מפיק ולא תקיימנו, אלא יהיה בעיניך נדרת, והחילוק שבין ב' הדרכים בתיבת
תשמור הוא רק פשט הכחוש, אבל בכל אופנים ריך לומר בעורה הרי זו עולה, שמתאר שכבר קיים נדרו למה לא יחקן חשש מציא חולין
לעורה. קכ) הרי לך שנדבה הוא בלב וברוח לא צפה. קכא) מאמר זה מיותר ונפרט לדרכינו הלא לא דיבר בפיו אלא
חשב. קכב) ופירושו לא כמו שאמא חושב שדברת בלבך, אלא דברת גם בפיק.

א קבר
א תרבי
ה ככל
די את
ורי תר
תאחר
בענה יי
: כג וארי
הי קה

לו כשק
לאחיק"י
לאוין"י
זלמו. *
א (הזה)

ג' רגלים
ה למגדר
ולא תשלם

י אכור
לישראל,
בר שלא
לאחיק:
על דרך
ן גדרים
רו והיה
ר יחסר
כן חלק
יה בך
ל (גיטין

את ראוין
ודע הנכרי
י' ר"ה ו'
אנו לומר
כן צוה"ק

גבאי צדקה הכשרים זכו. ג"ז שם נבייתא (דף ט.) אין מחשבין ב והטעם שאין פורטין פרוטות ואין מוכרין תמחו לטמא מפני צדקה עם גבאי צדקה ולא צדקה עם הגזרים וכן כתב הרמב"ם פ"ט (ה"א) ורבינו הוסיף וכתב גבאי צדקה הכשרים אולי היו צומנו גבאים חלמים שלא נתמנו מדעת חזר עיר וכמו שהפרטע ע"ז מהר"י וייל בתשובה סימן קע"ג דפשיטא

לדריך לעשות חשבון והכי משמע מקרא דליף לה הם דכתיב צמלכיס ז' ולא יחסו את האנשים וגו' כי צמלכיס הם עושים חלמה דוקא בגזרים כשרים דמסתמא צמלכיס הם עושים אבל היכא דאיכא ריעון שלא נהג כשורה וצמלכיס לדין חשבון: וכו"ש ומכ"ל מקום כדרי שיהיו נקיים מהדשם וכו'. זה לא נמלא צפוסקיס ואולי למדו ממנה רבינו ע"ה שנתן חשבון צדקות המשכן כי מי כמוהו נאמן צימו ונתן חשבון כדרי שיהא נקי מהשם ומישראל:

של צדקה (ב) שנים שנים שלא יחשדוהו שנוטל אחד מכל מנין אלא מונין אותו אחד אחד: ב לא היה להם עניים לחלק וצריכין להחליף הפרוטות או למוכרם אין מוכרים (ג) ואין מחליפין לעצמן אלא לאחריהם. וכן אם צריכין למכור מה שגבו מהתמחוי ימכרו לאחריהם משום חשד. גבאי צדקה הכשרים (ד) אין מדקדקין אחריהם ומכל מקום כדרי שיהיו נקיים מהשם ומישראל טוב להם שיתנו חשבון: ג הצדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום

בל תאחר. לפיכך האומר הרי עלי סלע לצדקה או סלע זו לצדקה חייב ליתנו מיד לעניים (ה) ועובר משום בל תאחר אם לא יתנו מיד שהרי עניים מצויין לו בכל שעה. וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל דוקא דמפריש צדקה סתם [א] אבל כל [ב] אדם יכול להפריש

הוא ג הצדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום בל תאחר. כפ"ק דלאש השנה (ו) מנו רבנן מולא שפתיך (דברים כג ד) זו מלות עשה תשמור זו מלות לא תעשה וכו' צפין זו צדקה אמר מר מולא שפתיך זו מלות עשה למה לי מוצאת שמה והנחתם שמה (שם יב

דין שיעשוק כאשר נדרת זה נדר לה' אלהיך לרצות דבר שצמלכיס [ה] נדנה כמשמעה אשר דברת אלו קדשי דבק הביט צפין זו צדקה אמר מר מולא שפתיך זו מלות עשה וכו' למה לי דהא מלות עשה מוצאת שמה נפקא ולא תעשה מלא תאחר לשלמו נפקא וזוהרה לביט דין שיעשוק מיקריב אותו (ויקרא ה ג) נפקא מלמד שפופין אותו עד שיאמר רוצה אני ופריקו מד דאמר הרי עלי ולא אפרשה ומד דאפריש ולא אקריב וזריכא וכו'. צפין זו צדקה אמר רבא וצדקה דעניינא דקרבות כתיבה עד דעברו עליה ג' רגלים כקרבות קמ"ל התם הוא דמלנהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכימי עניי. וי"ש רבינו הנדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום בל תאחר כלומר דאע"ג דפשיטא דקרא צנדר ונדנה דקרבות קאמר דאיכא בל תאחר בג' רגלים אפ"ה צדקה היא כמו נדר ועובר בל תאחר צין צאומר בלשון נדר הרי עלי צין צדקה ה"ז לצדקה חייב ליתנו מיד פירוש דצאומר הרי עלי להפרישו וליתנו מיד לעניים וצאומר סלע זו לצדקה דכבר הופרש חייב ליתנו מיד לעניים וכו"כ הרמב"ם ריש פ"ח הלכות מתנות עניים:

ג וכו"ש בשם הרא"ש דוקא דמפריש צדקה סתם וכו'. כ"כ רש"י פ"ק דר"ה ועמנו דמי היכי דנגדר אדם מתנה חלמים שלא דין שיעשוק כאשר נדרת זה נדר לה' אלהיך לרצות דבר שצמלכיס [ה] נדנה כמשמעה אשר דברת אלו קדשי דבק הביט צפין זו צדקה אמר מר מולא שפתיך זו מלות עשה וכו' למה לי דהא מלות עשה מוצאת שמה נפקא ולא תעשה מלא תאחר לשלמו נפקא וזוהרה לביט דין שיעשוק מיקריב אותו (ויקרא ה ג) נפקא מלמד שפופין אותו עד שיאמר רוצה אני ופריקו מד דאמר הרי עלי ולא אפרשה ומד דאפריש ולא אקריב וזריכא וכו'. צפין זו צדקה אמר רבא וצדקה דעניינא דקרבות כתיבה עד דעברו עליה ג' רגלים כקרבות קמ"ל התם הוא דמלנהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכימי עניי. וי"ש רבינו הנדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום בל תאחר כלומר דאע"ג דפשיטא דקרא צנדר ונדנה דקרבות קאמר דאיכא בל תאחר בג' רגלים אפ"ה צדקה היא כמו נדר ועובר בל תאחר צין צאומר בלשון נדר הרי עלי צין צדקה ה"ז לצדקה חייב ליתנו מיד פירוש דצאומר הרי עלי להפרישו וליתנו מיד לעניים וצאומר סלע זו לצדקה דכבר הופרש חייב ליתנו מיד לעניים וכו"כ הרמב"ם ריש פ"ח הלכות מתנות עניים:

הוא ג הצדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום בל תאחר. כפ"ק דלאש השנה (ו) מנו רבנן מולא שפתיך (דברים כג ד) זו מלות עשה תשמור זו מלות לא תעשה וכו' צפין זו צדקה אמר מר מולא שפתיך זו מלות עשה למה לי מוצאת שמה והנחתם שמה (שם יב

דין שיעשוק כאשר נדרת זה נדר לה' אלהיך לרצות דבר שצמלכיס [ה] נדנה כמשמעה אשר דברת אלו קדשי דבק הביט צפין זו צדקה אמר מר מולא שפתיך זו מלות עשה וכו' למה לי דהא מלות עשה מוצאת שמה נפקא ולא תעשה מלא תאחר לשלמו נפקא וזוהרה לביט דין שיעשוק מיקריב אותו (ויקרא ה ג) נפקא מלמד שפופין אותו עד שיאמר רוצה אני ופריקו מד דאמר הרי עלי ולא אפרשה ומד דאפריש ולא אקריב וזריכא וכו'. צפין זו צדקה אמר רבא וצדקה דעניינא דקרבות כתיבה עד דעברו עליה ג' רגלים כקרבות קמ"ל התם הוא דמלנהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכימי עניי. וי"ש רבינו הנדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום בל תאחר כלומר דאע"ג דפשיטא דקרא צנדר ונדנה דקרבות קאמר דאיכא בל תאחר בג' רגלים אפ"ה צדקה היא כמו נדר ועובר בל תאחר צין צאומר בלשון נדר הרי עלי צין צדקה ה"ז לצדקה חייב ליתנו מיד פירוש דצאומר הרי עלי להפרישו וליתנו מיד לעניים וצאומר סלע זו לצדקה דכבר הופרש חייב ליתנו מיד לעניים וכו"כ הרמב"ם ריש פ"ח הלכות מתנות עניים:

דרכי משה

ר"ז (א) כתב מהר"י וייל בתשובה סימן קע"ג פרנס הממונה על הציבור ואחר עשרים שנה קראו עליו תגר אם נתמנה ע"פ הקהל אין צריך לעשות חשבון כיון דהימנוהו עלייהו וכן ג אין מחשבין עם גבאי צדקה אבל אם לא נתמנה מדעת הציבור אלא על ידי השררה או בחזקה ואימתו מוטל על הבריות ואין אדם רשאי לדבר נגדו פשיטא שצריך לעשות חשבון ואפילו אם נתמנה מדעת הציבור אם קוראין עליו תגר שלא נהג כשורה וחושדין אותו בדבר שראוי להסתפק בו לפי ראות עיני הדיין או פשיטא שצריך לתת חשבון וא"צ לעשות חשבון לפני כל מערער

עליו וידוע שכמה דברים שצריכים להוציא ממעות הציבור שאין לגלות אלא לצנועין עכ"ל. כתב עוד הכל בו (כשו"ת דף קי ע"א) כתב בתשובת שאלה (שו"ת הרשב"א ח"ה סי' רפג) שאין מסלקין חזן א"כ נמצא בו פסול דינא הכי אמנם עכשיו נהגו למנות אנשים ידועים על צרכי ציבור לזמן ובהגיע זמנם יצאו אלו וינאכנסו אחרים תחתיהם וכן לחזן וכן לקופה של צדקה וכן כל שאר דברים הצריכים לציבור בין שנוטלין הממונין שכר בין אם אין נוטלין ואפילו לא קבעו להו זמן סתמן כפידושן אחר שנהגו בכך ואי משום חשד הואיל והמנהג כך אין כאן חשד עכ"ל ד':

פרישה

הכשרים אבל שאינו כשר או שנתמנה באלמות צריך לתת חשבון. כ"י ורמ"א (ס"ז): (ה) ועובר משום בל תאחר אם לא יתנו מיד. וי"ל הגמרא כפ"ק דר"ה דף ו'. וצדקה משיבי עליה לאלתר דהא קיימי עמיס כלומר. עד כאן המניה כלומר ולא דמינו צלמה רגלים לזכור זיל תאחר רבינו יצחק יצחק:

(ב) שנים שנים שלא יחשדוהו שנוטל וכו'. שהרי מטיל שנים ומונה אחד. רש"י: (ג) ואין מחליפין לעצמן אלא לאחריהם. משום חשד וכתיב (נמוני לג כג) והייתם נקיים מה' ומישראל: (ד) אין מדקדקין אחריהם. ורמז לדבר ולא יחסו את האנשים אשר נתנו הכסף על ידם כי צמלכיס הם עושים וזוהרה לביט דין שיעשוק מיקריב אותו (ויקרא ה ג) נפקא מלמד שפופין אותו עד שיאמר רוצה אני ופריקו מד דאמר הרי עלי ולא אפרשה ומד דאפריש ולא אקריב וזריכא וכו'. צפין זו צדקה אמר רבא וצדקה דעניינא דקרבות כתיבה עד דעברו עליה ג' רגלים כקרבות קמ"ל התם הוא דמלנהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכימי עניי. וי"ש רבינו הנדקה היא כמו נדר לעבור עליה משום בל תאחר כלומר דאע"ג דפשיטא דקרא צנדר ונדנה דקרבות קאמר דאיכא בל תאחר בג' רגלים אפ"ה צדקה היא כמו נדר ועובר בל תאחר צין צאומר בלשון נדר הרי עלי צין צדקה ה"ז לצדקה חייב ליתנו מיד פירוש דצאומר הרי עלי להפרישו וליתנו מיד לעניים וצאומר סלע זו לצדקה דכבר הופרש חייב ליתנו מיד לעניים וכו"כ הרמב"ם ריש פ"ח הלכות מתנות עניים:

וב"ש בשם הרמב"ם. הוא נפ"ח מהלכות מחנות עניים (ה"א):
וב"ש עליו יראה מדבריו שאין תנאי מועיל אלא בשאין עניים
ולא נהירא. אינו מוכרח לאפשר לאורחא דמילתא נקט שאין דרך
להתנות שלא יתן אלא עד שימצא עני אבל אין הכי נמי שאם התנה
שאי"פ שימצא עניים לא יתן הכל

יהא נדר אלא ע"י תנאי כן וכך ה"ה נדקה. ומשום הכי השיג רבינו
על דברי הרמב"ם שיראה מדבריו שאין תנאי מועיל אלא בשאין עניים
דלא נהירא דלמה לא יועיל תנאי נגדר לנדקה כמו בשאר נדרים
והכ"ז כתב ליישב דאף הרמב"ם מודה דהכל לפי תנאו אפילו יש
עניים אלא לאורחא דמילתא נקט
שאין דרך להתנות שלא יתן אלא עד
שימצא עני והוא דוקא ז"ל אבל
לפעד"נ דעת הרמב"ם דקמירא ליה
דלאו דלא תאחר משמעו דלא יועיל
שום תנאי כדי לאחרו כי הכי דלא
מהני תנאי בקרנות לאחרי ג' רגלים
לא דבר שצדק ונדבה ולא דבר
שצדקה הכי נמי נדקה ולא דמי
לשאר נדרים דלית בהו לאו הילכך

יכול להתנות בתנאים כמו שיראה לו מה שאין כן נגדר לנדקה דכתיב
לא תאחר דמקרא מלא דיבר הכתוב שלא לאחרו הילכך לא מהני
תנאי אלא אם כן ליכא עניים התם הוא דמהני תנאי שלא נריך
להפריש עד שימצא עני וצדקו של ימצא עני הוא נושא ונותן ומרווח
לעצמו: וב"ש רבינו ועוד מה צריך תנאי בשאין עניים וכו'.
פירוש מה נריך תנאי צדקה הכי עלי שלא להפריש כשאין עניים
והלא אין עליו חיוב להפריש וליתן אלא משום שכל שעה עניים
מזינין דקאמרי רבא ונדקה מיחייב עליה לאלתר מ"ע דהא קיימי
עניים אלמלא דוקא היכא דקיימי עניים אבל אם אין עניים לא מיחייב
ואפילו להפריש אינו חייב והכ"ז כתב דעמו דהרמב"ם דנריך
להפריש שאין עניים מדאוקיימנא בגמרא תרי קראי חד לאמר ולא
לנמייר דהוצרך התנאי כדי שלא יתחייב לחזר אחר העניים אבל קושטא
דמילתא דהאי שלא יתן דכתב הרמב"ם שלא יפריש הוא ואלדסמין
ליה קאי שכתב אין שם עניים מפריש ומניה וקאמר שאם התנה שלא
יפריש עד שימצא עניים אינו נריך להפריש ז"ל: וב"ש
דהרמב"ם שכתב שאם אין שם עניים צריך להפריש. הוא
מדאוקיימנא בגמרא שכתבתי במומך תרי קראי חד לאמר ולא אפריש
וחד לאפריש ולא אקריב וכ"כ הר"ן ז"ל (ר"ה א: ד"ה ומלמא):
וב"ש וכן אם התנה וכו' שיהיו הגבאים רשאים לשנותה או

מעות לצדקה שיהו מונחים אצלו ליחנם מעט על
יד על יד כמו שיראה לו עד כאן. והרמב"ם כתב
אם אין עניים יפריש עד שימצא עני ואם התנה
שלא יתן עד שימצא עני אין צריך להפריש וכן
אם התנה בשעה שגדר לצדקה או התנדב שיהיו
הגבאים רשאים לשנותה ולצרף אותה בזוב הרי
אלו מותרין. (י) (ב) יראה מדבריו שאין התנאי
מועיל אלא בשאין עניים ולא נהירא (י) ועוד מה

דאם אין עניים מנזים לו היאך אפשר לו ליתן להם. וא"ת לאפשר
לו לחזר אחריהם אם כן גם הקושיא שהוקשה לו אינה כלום דאיכא
לנמייר דהוצרך התנאי כדי שלא יתחייב לחזר אחר העניים אבל קושטא
דמילתא דהאי שלא יתן דכתב הרמב"ם שלא יפריש הוא ואלדסמין
ליה קאי שכתב אין שם עניים מפריש ומניה וקאמר שאם התנה שלא
יפריש עד שימצא עניים אינו נריך להפריש ז"ל: וב"ש
דהרמב"ם שכתב שאם אין שם עניים צריך להפריש. הוא
מדאוקיימנא בגמרא שכתבתי במומך תרי קראי חד לאמר ולא אפריש
וחד לאפריש ולא אקריב וכ"כ הר"ן ז"ל (ר"ה א: ד"ה ומלמא):
וב"ש וכן אם התנה וכו' שיהיו הגבאים רשאים לשנותה או

אפריש וחד לאפריש ולא אקריב וכ"כ הר"ן ז"ל עכ"ל ונראה דאיכא
רגלים אפילו היכא דאמר ולא אפריש אבל נדקה דלא מיחייב בכל תאחר
בכל תאחר ואינו חייב כלל להפריש וזו היא דעת רבינו:

ד וב"ש הרמב"ם וכן אם התנה בשעה שגדר לצדקה או התנדב שיהיו הגבאים רשאים לשנותה וכו'. פירוש תנאי שמתנה

(י) יראה מדבריו שאין התנאי מועיל אלא בשאין עניים. ז"ל
ז"י פירוש זה אינו מוכרח לאורחא דמילתא נקט שאין דרך
להתנות שלא יתן אלא עד שימצא עני אבל אה"י שאם התנה שאי"פ
וימצא עניים לא יתן הכל יסוד אלא על יד הכל לפי תנאו:
(ז) ועוד מה צריך תנאי בשאין עניים. גם מה כתב ב"י ז"ל
הוא מדבריו שהוא סובר שמה שכתב הרמב"ם אם התנה שלא יתן
עניים קאמר ומפני כך הוקשה לו דמאי נריך תנאי כשאין עניים והלא
ין עליו חיוב וכו' וא"כ דעדיפא הוה ליה לאקשו"י דאם אין עניים מנזים
היאך אפשר לו ליתן להם (אין ו קושטא דהוה אמינא דימן לגבאי שהוא עומד

הצדקות שאנו נודרים בבית הכנסת ליתן ליד גבאי או כיוצא בה אינו
בר עליה אע"ג דעניים מצויים עד שיתבענו הגבאי (אבל בלאו הכי אינו
בר אפילו שנה שלימה. עד כאן המגיה) ואז עובר עליה אם העניים מצויים
נבאי רוצה לחלק ואם אין הגבאי יודע צריך הוא להודיע לגבאי שכך
נדר ליתן לצדקה בעת שישטרך (וכל היכא דלא ידע הגבאי עבר הנודר
: ידע הגבאי שיתבענו. עד כאן המגיה): [ב] יראה מדבריו שאין
תנאי מועיל אלא בשאין עניים. ז"ל ב"י אינו מוכרח וכו' הכל כמו
חבתי בפרישה ואני חמה על שני הפירושים שכתב ב"י בפירוש
זכ"ם שהם קשים על הלשון מלאומר הבנת הטור כמו שתמה הוא
ו וגם לפירושו קשה א"כ למה שינה הרמב"ם לשונו לכתוב מתחלה
ו ואח"כ לשון הפרשה כיון שבשניהם ר"ל הפרשה לפי פירושו ועוד
דוחקים לשני הפירושים שכתב והיה נלע"ד דהכי פירושו דלא יתן
ליד הר"י

פרישה
נמקום עמים ורבינו הקדש דאית חיוב למנו הואיל שאין כלן עניים הכל כמו שכתב
דזוני אבי ז"ל בדרישה גם יש ליישב דברי רבינו שהקשה אף אם מימינו לומר דהוה
אמינא שחייב לחזור אחריהם מ"מ מה נריך תנאי דנלא תנאי נמי אינו מחייב לחזור
אחריהם א"כ גם הקושיא שהוקשה לו אינה כלום דאיכא למייר דהוצרך
התנאי כדי שלא יתחייב לחזר אחר העניים אבל קושטא דמילתא דהאי שלא
יתן דכתב הרמב"ם שלא יפריש הוא ואלדסמין ליה קאי שכתב אין שם עניים
מפריש ומניה וקאמר שאם התנה שלא יפריש עד שימצא עניים א"כ להפריש
עכ"ל. ועיין דרישה:

דרישה
כן אלא שתמה למה הוצרך הרמב"ם לנקוט בלשונו עד שימצא עני דהוה
ליה למנוקט סתמא דאם התנה שלא יתן עד זמן מה דא"צ להפריש בין
עניים מצויים או לא וא"ל כשעניים מצויים צריך לכל הפחות להפריש
אף שהתנה שלא יתן ליד גבאי דאין טעם לדבר ועוד כיון דאין עני
מצוי פשיטא דא"צ ליתן ליד גבאי אפילו לא התנה ודוחק לומר דעיקרו
בא לאשמעינן דא"צ אפילו להפרישו דודאי לגופו ג"כ איצטרך: כשחבר
בכיס של צדקה צריך הגבאי להלוות וכשימצא אה"כ בכיס נפרע ממנו
וא"צ ליטול רשות מהגונחים בכיס ונאמן בלא שבועה לומר כך וכך
הלויתי לכיס כל זמן שהוא גבאי אבל לא לאחר ששלקוהו: עני שיש
לו קרובים עשירים שיכולים לפרנסו אין הגבאי חייב לפרנסו אע"ג
דקרוביו ג"כ נותנין בכיס. ש"ע סימן רנ"ז (ס"ח) והוא הכל מדברי המרדכי
ח"ה

אדם שהצבור חפצים בו למנותו גבאי של צדקה יש לו לקבל על עצמו להיות גבאי כדאמרינן בירושלמי דפרק בתרא דפאה (ה"ו) רבי יוסי עאל לכפרין צעו אוקים עליהון פרנסיס פירוש גבאי צדקה [ג] ולא קצילו עליהון עאל ואמר קומיהון בן צבי ממונה על הפקיע (שקלים פ"ה מ"א) ומה זה שנתמנה על הפתילות זכה להתמנות מגדולי הדור אחס שנתמניס על דמי נפשות יח"א לא כל שכן רבי חגי כד הוה מקיס פרנסי פירוש גבאי צדקה הוה [ג] מטעין להו אורייתא לומר כל שררה מתוכה יש יתנה שנתמר (משלי ח טו) צי מלכיס יתלכו:

ז וכתב עוד שם גבאי צדקה אם העניים יתרפוהו אין לו לחוש כי יותר טוב לו ויותר זכותו גדול מכשמכריזין אותו וכן נראה בירושלמי דפרק קמח דנ"ב כא]:

ח וכתב עוד שם (פי' הג' חזק) דמדברי רבינו אליעזר ממיך בפירוש מסכת נדרים פרק פותחין (סה) בשטמ"ק שם ד"ה לימנו אהא דקאמר החס שאני אומר כל הנופל אינו נופל על הגבאי מחלה ופירש הוא ו"ל כלומר אינו מוטל על הגבאי לפרנסו אלא הקרובים מהווייבם לפרנסו ועליהם מוטל עשה דוחי אחיך עמך (ויקרא ה' לו) מחלה עד שיעיינו בית דין אם אין סניף לקרובם מוטל על הגבאי שמעין דעני שיש לו קרובים עשירים שיכולין לפרנסו אין גבאי העיר חייבים לפרנסו אע"ג דקרוביו נמי נותנים כמים וכיוצא בזה כתב הרשב"א בתשובה (ח"ג סי' רנב) וכתבתי בסימן רנ"א (קפה) ד"ה כתב הרשב"א):

צ וכתב עוד שם (פי' חזק) פרק הדר (עירובין סג) אמר רב כהנא כב כל הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא אף כג' לעולם וכאלו שלא יתן אדם כל צדקותיו לקרובו אחד ולהניח שאר קרובים גם לא לאדם אחד ולא לשאר בני אדם כד]:

לא שצוה ואח"כ הוה ליה לומר אך לא אחר שסילקוהו דהיאך כתב מחלה אך לא אחר שסילקוהו ואפשר דאף לפי נוסחא זו הכי פירושו דאע"פ דמקמי הכי לא אמר כלום וס' צעוה שסילקוהו אלא לאחר יום ויומיים כשאין הכיס של צדקה צדו שוב אינו נאמן אלא דלשון אף לאחר שסילקוהו צתם משמע וכל ענין נאמן מדלג כתב לחלק בכך ולענין מעשה צ"ע מיהו צגבאי כשר ומפורסם צדקתו יש להורות דנאמן צלא שצוה אף לאחר שסילקוהו ואין הכיס צדו נ"ל:

אל לרבינו טוביה שהמלוה מעות אחרים והרויח בהן צריך ליתן המעשר ליד בעל המעות ובעל המעות יתן לעניים [א] אי לאו דאיכא נה בעיר שכל מעשר שיגיע מרויח חייב ליתנו באוחה העיר בין בא הרויח לידם בין בא ליד אחרים ה"ה המלוה למחצית שכר ליתן צית המעשר ליד בעל המעות והוא יביא אל בית האוצר עכ"ל וכן הוא בהגהות דב"ב (ע"ב דף ר"ס) (סי' תרנ"ט יז): (ה) ובהר"ן פ"ק דר"ה דף (ש"ב ע"א) (א: ד"ה תמצאה) כתב דצריך להפריש אפילו כשאין עניים:

א [א] בפני היות הדברים מעורבים קלה לן אמרתי להעתיק הדברים כפי מה שהם במדכי פרק הגול בתרא ו"ל נשאל לרשב"ה יח] יש לאדם מעות משל אחרים ומלוה בשבילו אם יעבד מעשר המעות יתנם לבעל המעות והשיב דע כי יש לך לשלם לבעל המעות מעשר זיו שהלוה עזרו כי הוא מושבע עליו להביאו אל בית האוצר צעירו והרויח שלו אצל אחה איך מושבע עליו אחרי שאין לך חלק בשכר ואפילו קדמה תקנת מקומן לתקנת מקומו אני מורה לך לשלמו לו יביאנו לבית האוצר צעירו ואפילו אם לא פירשו בתקנתם שיפרישו

עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ב עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ג עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ד עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ה עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ו עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ז עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

ח עשור מכל מה שירדחו צין יבא לידם צין יבא ליד אחרים והכי נמי נראה לי במלוה מעות לחצרו למחליט שכר וכו': [ג] ולא קצילו עליהון פירוש שלא רצו לקבל הגבאות מפני ענוותנותן עד שאמר להם רבי יוסי הן ק"ו דבן צבי היה ממונה רק על הפתילות וזכה להתנות עם גדולי הדור (כדאיתא בשקלים פ"ה מ"א) אחס שמתווסס על דמי נפשות על אחת כמה וכמה ועיין ביומא (כג) אמר רבי מריש הוי אמינא וכו' ועיין בחי"ע דשקלים (שם ד"ה ק צב): [ג] מטעין להו אורייתא פירוש שהיה נותן להם ספר מורה צדק כ:]

הגהות והערות
עיין ש"ך (סק"ה) וביאור הגר"א (אות ו) וע"ע בספר המפתח דבריהם

פי שבאותו זמן לא היה צריך מקומה עומדת ז' וכ"ש ערוה יעת כוונתו:

קדוש קדושת הגוף אלא קדושת דמים ואינו מתקדש אלא בכלי. וכתב הרשב"א בתשובה שהטעם הוא משום דכתיב כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת וק"ל מה ראייה משם כי לא היו יכולין להביאו ביד והביאו אותו בכף של זהב:

קדוש קדושת הגוף מתחלה. עוד אפשר לומר כי מרוב קדושתו ופנימותו לא חלה עליו קדושת הגוף עד שעת מעשה דהיינו הקטרתו לפי שדבר שהוא קדוש קדושת הגוף אין ראוי להשהותו מלעשות בו מצותו והקטרת היו עושין אותו משנה לשנה תדע שהוא פנימי שכן היה נעשה בפנים במזבח והוב וכן אמרו במדרש הנזכר ולא אתערב בההוא חדוה דלעילא בר קב"ה בלחודוי ולית סטרא אחרא דיתהני מיניה ולית ליה חולקא כשאר קרבנין ועלוון בגין דכשאר קרבנין לכלא אית חולקא וקריבו בההוא קרבן בקטרת לא אתקשר ומתקרב אלא קב"ה וכל סטרין בשינין ערקי ע"כ. הרי אתה רואה כמה קדושת הקטרת גדולה מכל שאר הקרבנות ולפיכך אין ראוי שיהיה בו קדושת הגוף עד שעת עשיית מצותו ודעהו:

התשובה ותו קשיא על טעם זה דבשלמא התם היתה הקטורת משל יחיד ואינה מתקדשת אלא בכלי שרת אבל הקטרת היה נלקח מתרומת הלשכה כמו שאר הקרבנות ומאי שנא משאר קרבנות הקדשי קדושת הגוף וליכא למימר שהוא מכשירי הקרבן כמו יין ונסכים שהרי בפנים היו מקטירין אותו ואין קרבן נכנס לשם ומצוה בפני עצמה היא והוא דק ופנימי יותר מכל הקרבנות והוא ז"ל כתב פאותה תשובה דלכ"ע לא הויה קדושת הגוף אלא קדושת דמים ואם כן הדרא שאלתך לדוכתה. וגם הרב ז"ל לא אמר אותו טעם אלא בלשון אפשר.

הוציא מה שאין ועל אפי [נאח] דמו לך רמיזות זם אותם בסוף לא הכל ראויים וז חקוקה בכסא ותמש בשרביטו צרים ומשתמש למה זכתה לאה ות דרכים תבין ידעתי שתמצא להודיע לשואל פי הפשט נ"ל וזן להם אחוה ונחרות היו לו א שתי אחיות בנן גזרו שלא ז תרצה לומר נתידין הדורות קב שלא היו רו נחנה תורה י התורה אבל ין להם אחוה רו כדפרישית שנשאתי שתי חסידות הוא זורה ולפיכך ין איך נשא אלא משום י אבל בשאר זה הלכה:

ואחר בקשת המחילה מהרב ז"ל אני אומר שלא נקרא קדוש קדושת הגוף אלא דבר שהוא קרב על גבי המזבח החיצון לכפר על עון וזה כלל גדול לכל הראוי למזבח החיצון שאינו בא להכשיר את הקרבן וכיון שהוא בא לכפר על עון ראוי שיהיה לו קדושת הגוף ולא יצטרכו כלי שרת לקדשן. אבל הקטורת לא היה בא לכפר על עון כלל אלא להבריח כחות החיצונות מן המקדש כדאיתא במדרש הזוהר דגרסינן התם פתח ויעש מזבח מקטר קטרת האי קרא אית לאסתכלא ביה בגין דתרין מדבחין אינון מדבחה דעלוון ומדבחה דקטורת בוסמין דא לבר ודא לגאו האי מדבחה איהו פנימאה אמאי איקרי מזבח והא לא דבחין ביה דבחין ומזבח על דא אתקרי אלא בגין דבטיל וכפית לכמה סטרין בישין וההוא הוה כפית כעולה במדבחה וכו' כד ההוא סטרא הוה חזי עמודא דקטורת סליק הוה מתכפיא ולא יכיל לקרבה למשכנא בגין דכולא אתדכי ע"כ. הרי אתה רואה שלא היה הקטרת לכפר על עון וכיון שכן לא היה צריך שיהיה בו קדושת הגוף ואע"ג שהיה מתקדש בכלי אפשר שאין הכלי מעכב שהרי עקר עבודתו בחפניו של כהן שהרי בשעת ההקטרה היה מחזירו לתוך חפניו ומ"מ כיון שלא היה בא לכפר לא היה צריך שיהיה

סימן תרחצ

שאלת ממני אודיעך דעתי במי שעומד חוצה לרארץ ונדר מעות לעניי ירושלים או שמן למאור של ב"ה ירושלם תוב"ב אי עבר עליה לאלתר דהא קיימי עניים ואם השיירות מצויות ולא שלחם עבר לאלתר או דילמא לא עבר עד שיעברו עליו שלש רגלים למר אפילו שלא כסדרן ולמר כסדרן דוקא:

תשובה משמע מדברייך דפשיטא לך שאם עברו עליו ג' רגלים עבר על לאו דלא תאחר לשלמו וזה כדברי התוספות דס"ל דאי קיימי עניים מחייב לאלתר רבא וצדקה מחייב עלה לאלתר ואי לא קיימי מחייב לאהדורי אבתרייהו ואי עברו ג' רגלים עבר על כל תאחר ולפי שיטה [זון] זה [הדרך] [הדבר] ברור שאם היו שיירות מצויות ולא שלחם עבר ודוקא שהיה בדעתו לשלחם על ידי אחרים אבל אם היה בדעתו לבא לחלקם בידו אינו עובר כלל ודומיא להא דאמר ר"ת שכל הצדקות שאנו נודרים אע"ג דקיימי עניים לא עבר מפני שדעתו לחלקם כפי ראות עיניו מעט אף הכא דעתו הוא כשיעלה לירושלים שיחלק כך וכך או ידליק כך וכך דאפילו היכא דקיימי עניים גביה לא עבר משום כל תאחר אלא בשלש רגלים והא

ש"ס ר"ג"ס חלק ט

בזמנו ירושלים

דקאמר וצדקה מחייב עלה לאלתר היינו לענין עשה דמחייב ליתן מיד ולפי שטת זו נמי אם היה בדעתו לשלחם צריך לשלחם עם השיירה הראשונה שתהיה בטוחה וע"י איש נאמן כדי לקיים מצות עשה ואם היו שם שיירות ואנשי אמונה לשלוח על ידם ולא שלח ועברו ג' רגלים עבר על לאו ואם אין שם שיירות בטוחות ואנשי אמונה אינו עובר כלל שלא היה בדעתו להניח מעותיו על קרן הצבי. ומדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהלכות מתנות עניים נראה דלא מחייב לאהדורי בתר עניים וז"ל הרי סלע זו לצדקה חייב ליתנה לעניים מיד ואם איחר חייב בבל תאחר שהרי בידו ליתן ועניים מצויין הן אין שם עניים מפריש ומניח עד שימצא עניים וזה דעת הר"ן בפירוש ההלכות והכי משמע לי פשטא דמימרא דרבא דקאמר וצדקה מחייב עליה לאלתר ואמרינן מ"ט והא קיימי עניים טעמא דקיימי עניים גביה אבל לא קיימי עניים גביה לא עבר כלל דלא אטרחיה רחמנא למהדר אבתרייהו ומ"מ צריך לאפרושה מיד. ולפי שטת זו הנכונה יש חלוק בין שמן למאור ובין מעות לעניי ירושלם דאלו מעות לא מחייבי לאהדורי אחר שיירות ואנשי אמונה אלא מפריש ומניח עד שיבואו אצלו עניי ירושלים ויחלק להם אבל שמן למאור ב"ה תוב"ב דמי לנדרים ונדבות וחייב לשלחם בשיירה הראשונה בטוחה וע"י איש אמונים, ואם נתרשל ועברו ג' רגלים עבר על לאו דלא תאחר אלא שמצאתי לו פטור ממקום אחר דבשלמא נדרים ונדבות אית בהו מצות עשה ולפיכך עובר עליהם על כל תאחר אבל הנודר שמן למאור נהי דצד מצוה איכא דכתיב על כן באורים כבדו ה' אבל מצות עשה של תורה ליכא ולפיכך מצוה איכא לשלוח אבל אינו עובר על לאו ואין לנו להביא בכלל הלאו אלא מה שנוכר בכתוב כאשר נדרת זה נדר לה' אלהיך אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים נדבה כמשמעה אשר דברת אלו קדשי בדק הבית בפין זו צדקה שכל אלו יש בהם צורך מקדש וצדקה מצות עשה אבל מאור לבית הכנסת נהי דאיכא מצוה קצת אבל לעבור עליה בכל תאחר אין לנו. תדע שהנודר לתת מתנה לעשיר אע"פ שהיא מצוה לעמוד בדבורו כלום עובר עליו בכל תאחר לשלמו. וראיתי לבעל

הטורים ז"ל שהקשה על דברי הרב ז"ל שכתב ואם התנה שלא יתן עד שימצא עני צריך להפריש ע"כ כתב עליו יראה מדבריו שאין התנאי מועיל אלא כשאין עניים ולא נהירא, ועוד מה צריך תנאי כשאין עניים והלא אין עליו חיוב אלא משום שבפ"ק שעה עניים מצויין וא"כ פשיטא שאינו חייב עד שיודמנו לו עניים עכ"ל ובעל בית יוסף כתב דמה שכתב הרב ואם התנה שלא יתן היינו אם התנה שלא יפריש ואינו נכון אצלי דבתוך כדי דבור לא תקן לשוננו שכתב סמוך אינו צריך להפריש ות"ל דפשיטא שאם התנה שלא יפריש תנאו קיים ולפיכך אני אומר דלעולם התנאי מועיל אפילו היכא דאיכא עניים דאין לך דבר שאין התנאי מועיל אלא המתנה על מה שכתוב בתורה ודברי הרב כשאין שם עניים שאם התנה שלא יתן עד שימצא עני אין אדם מתנה לבטלה ולפיכך כוונתו היתה בתנאו שלא יפריש אע"פ שלא הוציא כן בשפתיו א"נ אם התנה שלא יתן ליד גזבר עד שימצא עני אינו צריך להפריש שהרי הפרשתו כנתינתו ליד גזבר והרי זה בכלל תנאו מפני שאנו עכשיו נודרים לדעת שיהיה הנודר עצמו כגזבר לחלקה כפי ראות עיניו ומטעם זה אמר ר"ת אפילו קיימי עניים אין צריך ליתן הכל מיד אלא מחלקה מעט מעט לפי ראות עיניו ומינה נמי דהיכא דלא קיימי אין צריך להפרישה מ"מ דעת הרב שצריך להפרישה ואם התנה שלא יתן אותה ליד גזבר הוי כאלו התנה שלא יתחייב להפרישה ואין להפריש:

סימן תרצט

ולענין מה ששאלת אם הביצה חשיבא בריה ואין לה ביטול או לא:

תשובה כל בריה שאין בה נשמה כחטה או כענכה או תאנה לא חשיבא בריה הכי איתא במכות פרק אלו הן הלוקין. ולא נסתפקת אלא משום שבאה מכח דבר שיש בו נשמה ולא היא שהרי היא ככוליא שפירשה מן הבהמה ואי משום דיש בה כח בריה שהרי יוצא ממנה אפרוח שיש בו נשמה ליתא דפנים חדשות באו לכאן והביצה נפסדת ופשוט הוא לא היה כדאי לישאל

והוא מועיל ונמצאת אחת מרוקמו המותרת ממה נפשך שהרי נמשום פליטתה אין פליטתה בו אפרוח שהיא המרוקמת אפי' אחר השאר דלא אמרינן מיהא תנאי אלא כביצת טריפה א"נ ושימה אבל כל שהוא אסור פליטתה פליטת שרץ ואו פקליפתה וכן כתבו הראשונים פקליפתה פולטת אלא שפולג תפומן שהיא קליפה פולטת בפרושלמי דתמורה בזמן שא מצד אפרו

סימן ת

שאלת ממני אודיעך דעו אשה ומרדה בו והתרו בה ב"ד שתלך לבי כלל אם מותר לישא אע שהוא מאותם שקבלו עליה מא"ה או אם חייב לגרש עובר על התקנה כיון שמ

תשובה לדעת האומרים ל אלא לאלף החמי קולון ז"ל לא תיבעי לך תקנותיו היו עד יבא מורה אשה אחרת ובכיוצא בזה שלא תהיה תקנתו יותר גד שאם נשבע לאשתו שלא י בו ואינה רוצה לשמשו א לה ואדעתא דהכי לא תק דמסתבר הוא דאי לא תני שכל אשה תמרוד כבעלה זו ותקנת הגאונים היא שלא שיתן לה כתובתה או ש נמצא זה מוטל בין שה מפריה ורביה ולא תהו ב בפרק הבא על יבמתו נשז

Frank, Zwi Pesach

ספר

הר צבי

תשובות, פסקים, וחקרי הלכה

יורה דעה

אשר השיב לשואליו פוסק הדור, הגאון האמיתי,

רבו ומאורו של ישראל

מרו **צבי פסח פראנק** זצוק"ל

רבה של ירושלים

גבי כבוד טעמא דאינו עושה מעשה עמך, דאל"כ לא הוה פריך מידי. ועיין הגהות מיימונית (פ"ו מהל' ממרים הל' יב) וכן ברדב"ז שם שכתבו דמכאן למדנו שבדבור אין נחשב לרשע שאם היה נחשב לרשע פשיטא שלא ישמע לו ולא היה צריך פסוק לזה, עכ"ל. הרי מבואר כדברינו.

ומכח הוכחה זו יש מקום לומר קצת סמך לדברי הרמב"ם (שם, ה"א) דפוסק אפילו היה אביו רשע מחויב בכבודו שכבר תמהו עליו ביו"ד (סימן רמ); וי"ל דהרמב"ם ס"ל דהוי בכלל אין עושה מעשה עמך ולמ"ל קרא, אלא ודאי דגם ברשע חייב בכבודו. ובנוגע לענינו עכ"פ כל אנפין שוין, דהא דממעטינו מצות כבוד לאו משום אין עושה מעשה עמך הוא.

ומה שכתב כח"ר להוכיח דאיסור דרבנן רשאי לעבור מעצמו מפני כבוד אב ואם, הנה באמת קיי"ל דגם איסור דרבנן אינו נדחה בשביל מצות כבוד, כמבואר ברמב"ם שם וביו"ד (סימן רמ) וטומאת ארץ העמים שאני דקילא דאפילו בשביל ממון התירו לו לצאת לחו"ל כמבואר ביו"ד (סימן שע"ב).

סימן ד

מחשבה לגבי צדקה

מה שהעיר כח"ר, לדעת הפוסקים דאין מחשבה מועילה לענין צדקה, הרי צדקה איתקש לקרשים, ונימא אין היקש למחצה.

לכאורה י"ל, כיון דצדקה אפקיה רחמנא בלשון בפיך, לכן לא מהני מחשבה, וכעין זה אמרינן בפסחים (דף כה) דסברת אביי כיון דלא כתב אכילה בגופיה, אף דקיי"ל אין גז"ש למחצה, וצ"ע אי פליג בסברא זו מאן דמותיב על אביי (עיין מלא הרועים שמאריך בזה בהך כללא דאין היקש למחצה), וצ"ע על הפוסקים דמועיל מחשבה, אמאי לא ממעטינן מדכתיב בפיך, ואולי משום דמספקא להו אי כאביי או כמאן דמותיב. (עיין ב"ק (דף גז ע"ב) להנחה הקשיתו ולא לדבר אחר, הרי דכיון דאפקיה בלשון הנחה, אמרינן דההיקש רק ע"ז נאמר, א"כ הכא גמי דאפקיה בלשון בפיך, נאמר דההיקש לא נאמר אלא על אמירת פיו).

אלא דיש לעיין אף אם אמרינן אין היקש למחצה, מ"מ לענין מחשבה יש לדון דהוי שני כתובים וזה הוי מיעוטא לשאר מקומות דלא מהני מחשבה ומוכח דלא נילף זה מהך היקשא.

וראיתי במקור חיים (בהגה' על ט"ז סימן תקסב) הקשה שם על הפוסקים דמועיל בצדקה מחשבה, דאשתמיטתיה ש"ס ערוכה נדדרים, דמיבעי להו אי יש יד לצדקה, וה"נ ממש הספק לענין מחשבה. דאי לכל מילי איתקוש אף לענין הרהור איתקש. ולכאורה כוונת המקו"ח היא להעיר דאמאי לא הזכירו שזה תלוי באבעיא של הגמרא

שם אם יש יד לצדקה, דאם אנו אומרים יש יד לצדקה וכמו שאמרו שם משום דאין היקש למחצה, ה"ה דמועיל גם מחשבה לענין צדקה מטעם זה דאין היקש למחצה, וכדברי כח"ר, אבל אם אין יד לצדקה דלא אמרינן אין היקש למחצה, ה"ה דלא אמרינן אין היקש למחצה לענין מחשבה. אבל היותר נכון שכונת המקו"ח היא, להוכיח דאין מחשבה מועלת בצדקה, מדאיבעי לן אם יש יד לצדקה, ואם נאמר דמחשבה מועלת לענין צדקה, הרי בכל יד גמר בלבו על הצדקה ויהא מועיל מטעם מחשבה.

וגראה לתרץ קושיא זו, דלכאורה י"ל דאף בהקדש דמהני מחשבה היינו דוקא לענין זה דמחויב להביא, אבל מ"מ לאו דבל תאחר או לאו דבל יחל ליחא במחשבה, וא"כ אף אם נאמר דמהני מחשבה בצדקה, מ"מ גפ"מ בהא דמיבעי לן אי יש יד לענין דיעבור בכל יחל או בכל תאחר. עיין ריטב"א בשבועות (דף כו) דבצדקה אינו עובר בבל תאחר בקיבל בלב, משום דבבל תאחר כתיב מוצא שפתיך (וז"ל הריטב"א שם: ונראים הדברים דגבי צדקה לא מיחייב בכל תאחר עד שיוציא בפיו, כדכתיב בהדיא, מוצא שפתיך תשמור ועשית, וכל שמקיים מה שגמר בלבו אפילו בדברים בעלמא כעובדא דרב ספרא במס' מכות ירא שמים וכו', עכ"ל. ואין לומר בכונת הריטב"א דדוקא בצדקה לא עבר בבל תאחר על מחשבה אבל בהקדש עובר גם במחשבה, דהא נקט טעמא דקרא דמוצא שפתיך ואכולהו כתיב וצ"ל דנקט מה שנוהג למעשה ודינא דגוהג לדידן קמ"ל ולא שייך רק צדקה אבל מדאורייתא ה"ה לכולהו) וא"כ מה"ט גמי לענין כל יחל, דבענינא דבל יחל גמי כתיב, לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה".

עוד י"ל דאף דמהני מחשבה בהקדש, היינו שמתחייב להביא ע"י מחשבתו, אבל מ"מ אין המחשבה עושה קנין ואין גוף הדבר נקנה להקדש (וכן הוא לשון הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות (פ"ד ה"ב), בגדרים ונדבות אינו צריך להוציא בשפתיו כלום, אלא אם גמר בלבו ולא הוציא בשפתיו כלום, חייב. כיצד, גמר בלבו שזו עולה או שיביא עולה הרי זה חייב להביא, שנאמר כל גדיב לב יביאה בנדיבות לב יתחייב להביא, עכ"ל. הנה דקדק הרמב"ם וכתב אף בגדבה שאם גמר בלבו חייב להביא, היינו שאין גוף הבהמה נעשה הקדש אלא שחייב עליו להביא, וכ"ה להדיא במאירי קדושין (דף מא ע"ב), אבל ברש"י קדושין נד"ה שכן ישנן במחשבה לא משמע כן). וכש"כ בצדקה בודאי לא נקנה גוף הדבר, ועיין מחנה אפרים שמסתפק גם באמירה ואף לפ"מ דמסיק מ"מ הבו דלא לוסף עליה, עיין נדרים (דף ל) פליגי ר"ן ורשב"א, אי בהקדש עניים אמרינן אמירה לגבוה, לפ"ז מיושב ברווחא הא דמיבעי לן אי יש יד לצדקה, דנ"מ אי נקנה גוף הדבר לעניים ונפ"מ לנודר ומת דקיי"ל (עי' קצוה"ח סימן ריב) דאין היורשים חייבים לקיים נדר אביהן, משא"כ אי יש יד הוה אמירה ונקנה תיכף לעניים. עיין קצוה"ח (סימן פז) דסותר דברי עצמו וכתב דאמירה בצדקה עושה קנין. ומצאתי גם שהגאון רש"ב בספרו נדרי זרוזין על נדרים העיר, דבהני דברים דמהני מחשבה אין שייך למיבעי אי יש להו יד ומסיק בקושיא דא"כ בצדקה למ"ד דמהני מחשבה הו"ל

צדקה לכל מילי אקשינהו. לעג"ד נראה דהתוס' שבת הקדימו
 דלעולם; שק' משמעוהו הבא מן העוים, אלא דבת"כ מרבה
 מיתורא דאור' דמרב' ג' מטמא. וא"כ יתכן דכונת התוס',
 דהיכא דליכא לקיים שניהם להקישם לכל מה שנאמר בענין,
 בין להמפורש בקרא ובין למה דאיתרבי מיתור לשון, בזה
 שפיר כתבו דיותר מסתבר להקיש להמפורש ולא סתרי אהדי
 ודאי נאמר למסקנת הגמ' שם דלגמרי אקשינהו בין להמפורש
 ובין למה דאיתרבי מכת יתורא.

מה שחקרתי במה שנהגו לתרום מפירות העכו"ם, כמדומני
 שקצתו וארחיב קצת הדברים ואקדים ואומר, דהנה
 ריב"ם ור"ת פליגי בחרתי, בענין פטורא דלקוח אימתי פוטר
 אי קודם מירות או לאחר מירות, ועוד פליגי דלריב"ם מה
 שהוא ביד הנכרי לא חשיב לקוח למ"ד אין קנין, דמה שהוא
 ביד הנכרי הרי הוא ברשות ישראל, אבל ר"ת ס"ל דמה
 שנקנה לעכו"ם גם זה בכלל לקוח.

ומסתפקנא, נהי דקיי"ל כר"ת בהך דינא דלקוח פוטר דוקא
 לאחר מירות משום דגם הרמב"ם ס"ל בזה
 כר"ת, אבל באידך דינא דמחדש לן הריב"ם, דמה שקנוי
 לנכרי הרי הוא דומה כאילו הוא ברשות ישראל ואין קנייתו
 חשיב לקבוע שינוי רשות מיד ישראל המוכר לו או הקונה,
 א"כ אף לפ"מ דקיי"ל כר"ת, עדיין יש לחוש לשיטת ריב"ם
 דביד נכרי לא חשיב לקוח, אף דלר"ת חשיב לקוח אבל דילמא
 בפרט זה חוששין לסברת ריב"ם דביד הנכרי לא חשיב עדיין
 לקוח. ונמצא דזה הממונה על המעשרות, כשהוא תורם ממה
 שקנה על פירות הגוי, הם עדיין לא נפטרו מתורת לקוח,
 וא"כ לא יחול תרומתו אף דאח"כ יקנה הישראל פירות
 הנכרי ויפטרו גם הם מתורת לקוח, מ"מ בשעת ההפרשה
 היה מן הפטור על החיוב ולא חלה ההפרשה, וכנראה שלא
 התבונן כתי"ר בדברי אלו כי לא מצאתי בדבריו תשובה על
 ספק זה.

מאי דמביא מחולין (דף קל ע"ב), לדידי ל"ק מידי. דלישנא
 דפטור מן התשלומין משמעוהו דהפרשה א"א, או
 משום דכבר נתעכל או שאין לו ממה להפריש ואין לנו
 לדון אלא לשלם דמיהו, לזה אמר דפטור. משא"כ כשאפשר
 לו להפריש אין זה בכלל תשלומין אלא בעמוד והפרש קאי,
 ולענין זה לא מיירי דפשיטא דכל זמן שבידו להפריש בודאי
 בחיוב הפרשה קאי כדמעיקרא, ורק דינא דתשלומין קא אתי
 לאשמועינן.

ומה דהקשה על הרמב"ם דפוטר כשממרח ע"מ למכור, א"כ
 למה צריך קרא למירות הקדש דפוטר, הא כל מירות
 הקדש הוא ע"מ למכור, דאיך יוכל לאכול מהקדש קודם.
 פדיון ומי שפודה מהקדש הוי כקונה מהקדש ואף דבעל
 התבואה בעצמו יפדה אותה, מ"מ נתמרח ע"מ למכור. וכן
 קשה ג"כ על ר"ת דמירות ואחר קנה פטור, למה לי קרא
 למירות הקדש הא כל מי שיפדה הוי לקוח, ונפ"מ אם יאכל
 קודם פדיון שיתחייב רק משום הקדש לא משום טבל, ולי
 צ"ע זה דבלא"ה לא יתחייב משום טבל דאין איסור חל על
 איסור.

להגמרא לומר דלחכי מהני יד. ולעג"ד נראה כמו שכתבתי
 דהגמרא מסתפקת לענין כל תאחר או כל יחל.
 ויענין בטורי אבן חגיגה (דף ו, באבני שוהם ד"ה דיומא),
 מתרץ קושית תוס' בערכין (דף ה ע"א) דאף דבהקדש
 מהני גמר בלבד, מ"מ בגומר בלבו להוציא בשפתיו גרע
 וכדמוכח בשבועות. לפ"ו י"ל, דבאומר בלשון דהוי יד נמי
 גרע דגלי דעתיה שרוצה להוציא בשפתיו, ולכן מיבעי לן
 אי הוי יד.

ומדברי התוס' ערכין שכתבו דמה שחשב בלבו אה"נ
 דקיים הא קתני התם דומיא דאיני נהנה לזה
 ואמר לזה, והתם ע"כ דלא מהני כלל, וי"ל דזה קאי בשיטת
 ר"ת המובא בט"ז דגם גדר מהני במחשבה, עיין אמרי בינה
 דיני נדרים (סימן כז).

ומה שהעיר לדון דלפי מש"כ הר"ן בנדרים (דף ו ע"ב) דגבי
 פאה וצדקה לא אמרינן אין היקש למחצה משום
 דלא כתיבא בהדיא, א"כ גם לענין נכרי אם יש לו מחשבה
 גמי אין הכרח לומר דאין היקש למחצה, לעג"ד יש לחלק
 דהתם בפאה וצדקה באמת לא נזכר כלל אלא מכת יתורא
 דקרא גדרש דמרבי גם לפאה וצדקה ובוה אמרינן אין לך
 בו אלא חידושו ולמאי דאיתרבי איתרבאי, אבל הך רבויא
 דנכרי, באמת כל מקום שנאמר בתורה, איש' גם נכרי בכלל
 איש הוא, כדאיתא בירושלמי ריש תרומות, דלא נתמעט
 נכרי מדכתיב איש, וכן בנייר (דף סא ע"א) מבואר דבלשון
 איש נכלל גם נכרי והכא לענין נדרים איצטריך איש יתירא
 לרבות נכרי, משום דכתיב, מבית ישראל' דהוי מיעוטא, אבל
 לאחר דרבי קרא שוב לא מיקרי דאיתרבי מצד איזה יתור
 לשון, אלא רואין כאילו נכתב בהדיא, דלעולם איש כולל
 גם נכרי ושפיר י"ל דלכו"ע אמרינן ביה אין היקש למחצה.
 ויש לעורר מדאיצטריך לן מיעוטא דאינו נודר בניירות
 וכתבו התוס' בנייר (דף סא ע"א) דהול"ל מהך ריבויא
 דאיש איש, ומשמע לכאורה דמעטם היקשא יליף נכרי לכל
 דיני נדרים, ואין לומר משום דבההוא קרא גופא דאיש איש
 כתיב לכל נדריהם ולכן סד"א דזה בכלל הריבויא, דבמנחות
 (דף עג ע"ב) אמרינן, דאי מהתם הוה אמינא קרבן הוא
 דלא לייתי אבל נזירות חלה עליהו, ואיצטריך לן מיעוטא
 אחרינא דאין יכולין לקבל עליהו נזירות, ולכאורה מטעם
 הך היקשא הוא.

ומה דתמה על הדרישה, לכאורה י"ל דבאמת קרא בנודר
 לבדק הבית דגם זה בכלל צדקה ומאי דאמרינן, כאשר
 דברת' זה הקדש בדק הבית, היינו במקדיש חפץ או כסף
 בעין, זה קרוי קדשי בדק הבית אבל במקבל על עצמו לתת
 ואינו מסיים דבר מסוים זה נקרא צדקה, אלא דהגמרא יליף
 צדקה לעניים דהוי דומיא דצדקה, ובאמת כולל כל מה שמקבל
 עליו כמו שכתב הר"ן בנדרים (דף ח ע"א) דגם מקבל עליו
 ללמוד הוי בכלל בפ"ך זו צדקה. (וכונתו, דהרא"ש מוכיח
 מצדקה היינו קדשי בדק הבית, וכן נראה מלשון הרא"ש
 דפתח בקרא מוצא שפתיך), וגם בנתיב חיים (סימן תקסב)
 מחזק דברי הדרישה.

ומה שהקשה מתוס' שבת (דף כח ע"א, ד"ה אלא) דלא
 הוקש למה דמרבה בשק, והקשה מזה להפוסקים גבי

די מחסורו כשאינו לפי כבודו

קג. שאלה: איתא בגמ' (כתובות סז ע"ב): "אשר יחסר לו, אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, ורץ לפניו שלשה מילין". ולכאורה קשה איך עשה כן ולא חשש שזה יפגום בכבוד תורתו?
תשובה: יתכן שעשה כן לפני שהיה נשיא. (א.ה. כ"כ בשו"ת יעבץ סי' ז).

76 גבאי צדקה אם נקרא עני עומד לפניך

קד. שאלה: האם משולח או גבאי צדקה נקרא עני עומד לפניך [לענין שנקרא מעלים עיניו מן הצדקה שעובר על "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" (עי' שו"ע יו"ד סי' רמז סעי' א)]?

תשובה: לא. ל

יש לו מעות שיודקק להם בעתיד אם נקרא ידו משגת

קה. שאלה: אם יש בידו סכום כמו \$100,000 וכעת אין לו צורך במעות, אבל יודקק להן בעוד כמה שנים כדי להשיא את בניו, האם נקרא 'ידו משגת'?
תשובה: מקרי אין ידו משגת.

צדקה בטעות

קי. שאלה: חשבנתי שסכום מסויים שיש בידי מיותר וגמרתי לתת לצדקה, ושוב ראיתי שטעיתי ולמעשה היה נצרך לי סכום הנ"ל. האם דינו כצדקה בטעות או שמ"מ חייב לתת?

תשובה: עפ"ד אינך חייב.

קז. שאלה: אחד קיבל מכתב בקשה ממוסד תורני שברצונם שכ"א יתרום אלף שקל, והוא טעה כסבור שכתוב אלפים שקלים ואמר לתת הנ"ל לצדקה, ושוב נתגלה שטעה בסכום האם חייב אלפים?
תשובה: ראוי שיתן.

חשב לתת צדקה לעני והלך העני

קה. שאלה: הרוואה עני וחושב בלבו לתת לו אבל העני לא ראה אותו והלך משם מה יעשה עם הכסף, האם יניחנו עד שיבא אליהו או יתן לסתם צדקה, דגם יש קצת לסמוך שמא היה רמאי וגם על השיטות וצדקה אינו במחשבה?

תשובה: יתן

כמה יקדים בעניי

קט. שאלה: מה

תשובה: חל

קי. שאלה: הא

תשובה: חל

להקדים קרובים ב

קיא. שאלה: וכן

תשובה: חל

מי יקדים קרובו ע

קיב. שאלה: האנ

אלמנות וכו

תשובה: כל

צורת חלוקת כסף

קיד. שאלה: בדר

אחד ויניח י

הכל לעני ר

תשובה: הא

השוהה בעיר אחר

קיד. שאלה: כשו

עירך להקד

תשובה: לא

להקדים עניי עירו

קטו. שאלה: האנ

שבמקום מ

אלמנות ענ

תשובה: כל

באורה צדקה

כרגיל ל יצקא פנינה צדקה שליט"א